

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування Ленінського районного суду
м. Запоріжжя

29.04.2024

м. Запоріжжя, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.04.2024 групою НПМ здійснено відвідування Ленінського районного суду м. Запоріжжя (далі – Ленінський суд, суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Волков Михайло Валерійович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області – керівник групи;

Андрущенко Олеся Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області;

Бізденежний Сергій Романович, представник громадської організації;

Артьоменко Вікторія В'ячеславівна, представник громадської організації;

Микитенко Володимир Дмитрович, представник громадської організації.

Загальна інформація:

Ленінський суд розташований за адресою: вул. Незалежної України, 1/2, м. Запоріжжя, 69006.

Керівництво Ленінського суду: Турбіна Тетяна Федорівна, голова суду. Полівода Ольга Володимирівна – керівник апарату (за присутності).

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Ленінський суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом. Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Ленінський суд є одним з найбільших районних судів міста, територіальна юрисдикція якого поширюється на Дніпровський район міста Запоріжжя. Суд розміщений на цокольному поверсі в багатоповерховому житловому будинку. Слід зазначити, що розміщення суду у багатоквартирному житловому будинку суперечить пп. 6.1.6 п.6 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди». Всі два зали для розгляду кримінальних справ розташовані на цокольному поверсі. В залі судового засідання №1 для розгляду кримінальних справ обладнано стаціонарною кабіною для розміщення підсудних, яке виготовлено з органічного скла з дотриманням вимог ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (фото 6).

Загальна чисельність суддів: 12 суддів (з 14 суддів, посади яких передбачено штатним розписом) та працівників апарату суду загальною чисельністю 51 посадова особа.

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками Державної установи «Служба судової охорони» (далі – ДУ ССО).

У приміщеннях суду встановлено декілька інформаційних стендів з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів, розклад судових справ, тощо.

Вікна залів судових засідань укріплені металевими ґратами.

Під час відвідування групою НПМ безперешкодно вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснено 09.11.2021. За результатами попереднього відвідування НПМ надані наступні рекомендації:

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Запорізькій області:

- привести у відповідність вимогам державних стандартів (Наказ № 613/785/5/30/29/67/68, Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, КПК України, Плану заходів щодо приведення приміщень місцевих загальних, окружних адміністративних, господарських судів та відповідних апеляційних судів у стан, що за основними параметрами забезпечує належні умови для здійснення правосуддя судів, схваленого рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 року №31) камеру для тримання підсудних у судовій залі. Здійснити заміну заграбованої камери тримання підсудних осіб у залі судових засідань;

- вжити заходів щодо приведення приміщень суду у відповідність до ДБН В.2.2-26 «Будинки і споруди. Суди», а саме обладнати у суді: приміщення для тимчасового тримання підсудних (засуджених); приміщення для розміщення особового складу варті; кімнату для роботи адвоката з підсудним (засудженим); кімнату для ознайомлення з матеріалами справи; бокс або огорожений майданчик для спеціального автомобіля;

- забезпечити можливість конвоювання підсудних (засуджених) до зали судових засідань ізольованим маршрутом;

- створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до норм ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»;

- забезпечити наявність поштових марок для відправлення вихідної кореспонденції суду;

- забезпечити контроль над здійсненням діловодства у Ленінському районному суді м. Запоріжжя з дотриманням Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 р. № 814. - Забезпечити контроль над приведенням у відповідність до вимог чинного законодавства України

Положення про канцелярію Ленінського районного суду м. Запоріжжя, затвердженого наказом керівника апарату Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 12.08.2015 року №3;

- забезпечити контроль над веденням архіву у Ленінському районному суді м. Запоріжжя у відповідності до наказів Державної судової адміністрації: від 07.12.2017 р. № 1087 «Про затвердження Переліку судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням строків зберігання»; від 15.12.2011 р. № 168 «Про затвердження Інструкції про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду»;

- забезпечити працівників суду засобами індивідуального захисту та антисептиків, з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;

- здійснити заходи із приведення умов праці працівників апарату суду у відповідності до вимог чинного законодавства України;

- забезпечити дотримання норм протипожежної безпеки у приміщеннях Ленінського районного суду м. Запоріжжя.

2. Керівнику апарату Ленінського районного суду м. Запоріжжя:

- забезпечити здійсненням діловодства у Ленінському районному суді м. Запоріжжя з дотриманням Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 р. № 814;

- забезпечити приведення у відповідність до вимог чинного законодавства України Положення про канцелярію Ленінського районного суду м. Запоріжжя, затвердженого наказом керівника апарату Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 12.08.2015 року №3;

- вжити заходів із організаційного забезпечення працівників суду засобами індивідуального захисту та антисептиків, з метою запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;

- забезпечити ведення архіву у Ленінському районному суді м. Запоріжжя у відповідності до наказів Державної судової адміністрації: від 07.12.2017 р. № 1087 «Про затвердження Переліку судових справ і документів, що утворюються в діяльності суду, із зазначенням строків зберігання»; від 15.12.2011 р. № 168 «Про затвердження Інструкції про порядок передання до архіву місцевого та апеляційного суду, зберігання в ньому, відбору та передання до державних архівних установ та архівних відділів міських рад судових справ та управлінської документації суду».

Вищезазначені рекомендації не виконані, що свідчить про відсутність належного реагування на рекомендації Уповноваженого з прав людини за результатами попереднього моніторингового візиту 09.11.2021. При цьому, 22.11.2021 Ленінський суд звертався до начальника Територіального управління Державної судової адміністрації України І [REDACTED] з листом з приводу критичного стану будівлі та матеріально-технічного забезпечення.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України, Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність)).

1. Встановлено факт порушення вимог пунктів 5.3, 6.1.2, та 6.3 ДБН Інклюзивність, центральний вхід та приміщення суду не обладнано зовнішнім та внутрішніми пандусами або у разі неможливості влаштування пандусів слід застосовувати підйомні пристрої, у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ та приміщення суду (фото 2).

Таким чином, вищевикладені обставини свідчать про унеможливлення або обмеження доступу до державної установи маломобільним групам населення.

2. Окрім цього, у порушення вимог п. 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарний вузол у приміщенні суду не пристосований для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у них поручнів, штанги, поворотне або відкидне сидіння та можливості людині на візку потрапити до санітарної кімнати (фото 3,4).

Порушення права на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 48 Конституції України, п. 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі - ДБН)).

3. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог п. 6.5.2. ДБН, де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано два зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано шість камер, але в суді відсутні обладнанні камери для тримання підсудних (засуджених).

Натомість в залі судового засідання № 2 розміщена заґратована камера, яка не відповідає національним та міжнародним стандартам та є порушенням прав людини.

Факти порушень прав затриманих осіб, яких утримували в місці, огороженому металевими прутами, з перекриттям з дроту (металева клітка) вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини («справа Свиначенко і Сляднєв проти Росії»), який також відзначав «саме по собі тримання підсудного в металевій клітці з урахуванням його об'єктивно принизливого характеру не відповідає нормам цивілізованої поведінки в демократичному суспільстві, є приниженням людської гідності і порушує

статтю 3 Конвенції». Тому така клітка за жодних умов не може використовуватися для утримання та має бути демонтована (фото 5).

4. У порушення п. 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, п. 22.5 Європейський пенітенціарних правил та вимог п. 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, Інструкції, обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Ємкості для питної води та одноразовий посуд відсутні. Відповідно, обвинувачені (підсудні) засуджені знаходяться в камерах з порушенням своїх прав, у наслідок чого, останні вимушені пити технічну воду в санітарному вузлі або інших непередбаченими державними нормами джерелах.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді (Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу та № 2012/29 ЄС від 25 жовтня 2012 року про дотримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів та ДБН В 2.2-2.6:2010).

5. Також у порушення п. 13 Інструкції у суді не передбачено окремого ізолюваного маршруту для підсудних (засуджених) від місця висадки до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Супровід таких осіб відбувається приміщеннями загального користування (сходовими клітками та коридором суду). Така ситуація несе небезпеку для підсудних (засуджених), а також для працівників суду та відвідувачів.

6. Встановлено факт порушення вимог п. 14 Інструкції. Для заїзду спеціального автотранспорту варти та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених обладнується бокс (з урахуванням існуючих технічних характеристик). Бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній. Також, Інструкцією передбачено, що при неможливості обладнання боксу обладнується огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варти біля зовнішнього спеціального входу та забезпечується вільний під'їзд до неї. Проте, всупереч цієї вимоги відповідний бокс, або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варти відсутні. Таким чином, порушується принцип ізолюваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

7. У порушення п. 9.5 ДБН В.2.2-26:2010 "Будинки і споруди. Суди" для знезаражування залів судових засідань для розгляду кримінальних справ та камер для підсудних (засуджених) приміщення не обладнані бактерицидними опромінювачами (бактерицидними лампами).

8. Відповідно до п. 6.5.2. ДБН в блоці, де розміщені камери для підсудних (засуджених) необхідно передбачати спеціальний санвузол для підсудних (засуджених). Натомість у суді відсутній санітарний вузол для підсудних (засуджених), що наражає на небезпеку як підсудних (засуджених), так і відвідувачів.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

9. У порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливило реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судового засідання, або в кабінеті де перебуває декілька суддів чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводиться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Порушення права на життя (ст. 27 Конституції України, ст. 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 3 Загальної декларації прав людини).

10. У ході відвідування встановлено, що у суді порушуються правила пожежної безпеки, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, не дотримано вимог пункту 7.2 ДБН В.2.2-26:2010.

Зокрема, приміщення суду не обладнано автоматичною пожежною сигналізацією, відсутні датчики диму.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Ленінському районному суду м. Запоріжжя:

- 1.1. Забезпечити доступ до питної води підсудних (засуджених) осіб;
- 1.2. Опрацювати питання щодо організації журналу проведення знезаражування залів судових засідань для розгляду кримінальних справ та камер для підсудних (засуджених) бактерицидними лампами.

2. Державній судовій адміністрації України:

2.1. Створити для маломобільних груп населення відповідних умов доступу до суду та обладнати будівлю суду санітарним вузлом для маломобільних груп населення;

2.2. Здійснити демонтаж заградної камери, та опрацювати питання щодо збільшення кількості камер у приміщенні суду відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди»;

2.3. Створити ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від конвойного приміщення до залів судових засідань

відповідно до вимог Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних);

2.4. Обладнати окрему кімнату для роботи адвоката з матеріалами справи підсудного (засудженого);

2.5. Здійснити реконструкцію камери в залі судового засідання № 2, яка не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (фото 5);

2.6. Обладнати бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті;

2.7. Забезпечити приміщення суду протипожежною сигналізацією.

Додаток: фото за результатами відвідування в електронному вигляді.

**Керівник групи
Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Запорізькій області**

Михайло ВОЛКОВ

Фото 1**Фото 2**

10
Фото 3

Фото4

11
Φοτο 5

Φοτο 6

12
Φοτο 7

Φοτο 8

